

Somali’de Kuraklık Krizi ve Etkileri

Afrika’nın en doğusunda yer alan Somali, uzun yıllardır kuraklıkla mücadele eden bir ülke. Kuraklık artık Somali’nin gündeminden hiç düşmeyen, neredeyse her üç yılda bir yeniden ortaya çıkan kronik bir sorun hâline geldi. Bu yazı, Somali’nin kuraklık döngüsünü, mevcut durumu ve yaklaşan riskleri ele almaktadır.

Bugün ülkenin güney, orta ve kuzey bölgeleri başta olmak üzere geniş bir coğrafyada şiddetli kuraklık ve aşırı sıcaklıklar etkisini sürdürmektedir. Önümüzdeki aylarda durumun daha da ağırlaşabileceğini beklenmektedir. Medyada çoğunlukla kısa haberler şeklinde yer alsa da, tablo giderek daha ciddi bir hâl almakta ve büyük bir gıda krizinin eşiğine gelindiği değerlendirilmektedir.

Somali Afet Yönetim Ajansı’nın (SoDMA) 26 Kasım 2025 tarihli raporuna göre, ülke nüfusunun %22’si önümüzdeki dönemde yüksek düzeyde akut gıda güvensizliğiyle karşı karşıya kalabilir. Bu grubun içinde yer alan yaklaşık 1 milyon kişi “Acil Durum” (IPC Faz 4) seviyesinde bulunmakta olup, milyonlarca insanın son derece kırılgan bir döneme girdiğini göstermektedir.

Somali’nin Kuraklık Tarihi: Bitmeyen Döngü

Somali, tarih boyunca tekrarlayan ve her seferinde daha yıkıcı bir hâl alan kuraklık döngüleriyle karşı karşıya kalmış bir ülkedir. 1974–1975 yıllarındaki uzun süreli kuraklıkta özellikle kuzey ve doğu bölgelerinde yaşayan göçebe topluluklar büyük kayıplar vermiş, hayvancılık sektörü neredeyse tamamen çökmüştür. 1991–1992 döneminde ise iç savaşın yarattığı kaosla birleşen kuraklık, güney ve orta bölgelerde kapsamlı bir insani krize dönüşmüştür. Somali’yi derinden sarsan bir diğer kritik dönem olan 2011–2012 kıtlık krizi, son yılların en ağır insani felaketlerinden biri olarak tarihe geçmiş; yetersiz beslenme ve suya erişimdeki zorluklar geniş ölçekli uluslararası yardım müdahalelerini zorunlu kılmıştır. Son olarak 2020–2023 Doğu Afrika Kuraklığı, üst üste başarısız yağış sezonları ve iklim değişikliğinin etkileriyle milyonlarca Somaliliyi daha da kırılgan bir hâl getirerek ülkenin kronikleşen kuraklık sorununu yeniden gündemin en üst sırasına taşımıştır.

Somali’deki kuraklığın nedenleri hem çevresel hem de siyasal dinamikleri içermektedir. İklim değişikliğinin tetiklediği yağış düzensizliği ve artan sıcaklıkların yanı sıra iç çatışmalar, altyapı eksiklikleri ve yetersiz su yönetimi krizin boyutunu daha da artırmaktadır. Somali’de kuraklığın nedenlerini şöyle özetlenebilir:

- Yetersiz ve düzensiz yağışlar.
- İklim değişikliği, sıcaklıkları artırarak buharlaşmayı hızlandırmakta ve yağış rejimini bozmakta,
- Su altyapısının yetersizliği ve bakımsız barajlar mevcut kaynakların hızla tükenmesine yol açmakta,
- Artan nüfusa rağmen yeni barajların inşa edilmemesi ise sorunu daha da derinleştirmektedir.

Bu bulgular, kuraklığın yalnızca doğal bir olay değil; aynı zamanda yönetsel ve yapısal bir sorun olduğunu göstermektedir.

Kuraklığın en ağır hissedildiği bölgelerin başında Puntland ve Somaliland gelmektedir. Puntland’daki yerel yöneticiler, ardışık yağışsız sezonlar nedeniyle yaklaşık 1 milyon kişinin doğrudan etkilendiğini bildirmektedir. Uzun süredir yağış almayan bölgelerde hem insanlar hem de hayvanlar ciddi sıkıntılar yaşamakta, binlerce aile zorunlu göçe yönelmektedir.

Kuraklık Krizinin Yol Açtığı Sonuçlar

Kuraklık, en yoğun hissedildiği bölgelerden başlayan yeni bir göç dalgasını tetiklemiş durumdadır. Birçok aile, Mogadişu'ya ve çevresindeki kamp alanlarına sığınmaya başlamıştır. Bu kamplarda hâlihazırda geçmiş kuraklıklardan veya güvenlik sorunlarından kaçan binlerce kişi bulunmaktadır. Yeni göç akını, kamp kapasitesinin hızla zorlanacağına işaret etmektedir.

Kuraklık yalnızca göçü değil; eğitim, sağlık, ekonomi, siyaset ve güvenlik gibi hemen tüm alanları etkileyen çok boyutlu bir kriz niteliği taşımaktadır.

Eğitim: Somaliland Eğitim Bakanı, birkaç gün önce yaptığı açıklamada 150 okulun kapandığını ve 14.457 öğrencinin göç etmek zorunda kaldığını ifade etmiştir. Benzer durumların ülke genelinde yaygınlaşması beklenmektedir.

Sağlık: Yetersiz beslenme bağıışıklığı zayıflatmakta; temiz suya erişimdeki azalma kolera, ishal ve diğer su kaynaklı hastalık risklerini artırmaktadır.

Tarım ve Hayvancılık: Su kıtlığı nedeniyle tarımsal faaliyetler yapılamamakta, toprak verimsizleşmekte ve hayvan yemi azalmakta; bu durum gıda fiyatlarında ciddi artışlara yol açmaktadır. Ayrıca Körfez ülkelerine yapılan canlı hayvan ihracatının durma ihtimali ülke ekonomisini daha kırılgan hâle getirmektedir.

Siyaset ve Güvenlik: Yaklaşan parlamento ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kuraklık nedeniyle ertelenmesi gündeme gelebilir. Bu durum siyasi tansiyonu artırabilir. 2025 Mart ayında terör grupları, nehir debilerinin düşmesiyle birçok bölgeye daha kolay erişim sağlayarak saldırılarını yoğunlaştırmıştır. Kuraklığın şiddetlenmesi benzer güvenlik risklerini yeniden ortaya çıkarabilir.

Sonuç

Somali, son dönemlerin en şiddetli kuraklıklarından biriyle karşı karşıyadır ve önümüzdeki ayların oldukça zorlu geçmesi beklenmektedir. Bu kriz; eğitimden sağlığa, tarımdan güvenliğe kadar birçok alanda derin etkiler yaratmaktadır. Kuraklık, yalnızca doğal bir afet değil; doğru yönetilmediği takdirde sosyal, ekonomik ve siyasi kırılganlıkları derinleştiren yapısal bir sorundur. Bu nedenle Somali'de hızlı, kapsamlı ve koordineli bir müdahale planına her zamankinden daha fazla ihtiyaç bulunmaktadır.